

Als repliek wordt er aangegeven dat dit ook de visie is van de Vlaamse Regering en dat dit expliciet zo werd opgenomen in de conceptnota van 13 mei 2016 die handelt over de voorliggende integratie-oefening². Hierin werd bevestigd dat de ambitie van de Vlaamse Regering om te komen tot een sterk geïntegreerd lokaal sociaal beleid zich niet zal beperken tot het uitwerken van een nieuw organiek kader. Daarnaast zal namelijk ook werk gemaakt worden van een geactualiseerd decreet lokaal sociaal beleid dat minstens de volgende elementen zal omvatten: lokale sociale beleidsplanning, geïntegreerd breed en herkenbaar onthaal, regie van de lokale sociale hulp- en dienstverlening en de vermaatschappelijking van de zorg op de lokale schaal.

Hieraan gerelateerd stellen de armoedeorganisaties dat de organisatorische uitwerking in het voorontwerp van decreet lokaal bestuur weinig inhoudelijke garanties omvat voor het voeren van een lokaal sociaal beleid. Ook leeft de vrees dat het principiële gelijkschakelen van de gemeenteraad met de raad voor maatschappelijk welzijn ervoor kan zorgen dat het lokaal sociaal beleid naar de achtergrond zou verdwijnen.

Als antwoord wordt er aangegeven dat de Vlaamse regering uitgaat van een omgekeerd effect om volgende redenen. Vooreerst stelt de missie van de gemeente en het OCMW o.a. dat de beide entiteiten beogen duurzaam bij te dragen tot het welzijn van de burgers op lokaal niveau (art. 2). Om dit, meer dan in het verleden, op een geïntegreerde en slagkrachtige manier te kunnen realiseren, voorziet het voorontwerp een aantal zeer concrete ingrepen en instrumenten. Zo zullen de gemeenteraad en de raad voor maatschappelijk welzijn in een gezamenlijk planningsproces gedeelde strategische doelstellingen in het meerjarenplan kunnen formuleren. Dergelijke transversale planningsmethodiek zal ervoor zorgen dat er in alle sectorale beleidsvelden (bv. jeugd, wonen, sport, cultuur...) ook sociale accenten kunnen worden gelegd.

Daarnaast blijven de opdrachten, vermeld in artikel 1 en 57 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, evenals andere opdrachten die hen door of krachtens een wet of een decreet worden opgelegd, onverkort van toepassing op de OCMW's. Dit artikel 1 geeft aan de OCMW's de opdracht om de dienstverlening te verzekeren die recht op maatschappelijke dienstverlening vrijwaart. Dit heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Deze dossiers zullen behandeld worden in een afzonderlijk bijzonder comité voor de sociale dienst, wat een neutrale dossierbehandeling verzekert. Dit bijzonder comité wordt voorgezeten door een lid van de raad voor maatschappelijk welzijn (die ofwel lid van het vast bureau is, of indien niet daaraan wordt toegevoegd). Dit verzekert ook dat de beleidsrelevante ervaringen van het bijzonder comité kunnen doorstromen naar de raad voor maatschappelijk en het vast bureau, wat ook een bezorgdheid was van de armoedeorganisaties.

Een derde element waar de armoedeorganisaties de aandacht op vestigen is het luik participatie van het voorontwerp. Men stelt dat er weinig garanties tot burgerparticipatie in vervat zitten en dat er meer handvatten zouden moeten worden opgenomen om de lokale besturen te prikkelen om ook mensen in armoede te betrekken bij het lokale beleid. Zo wijst men erop dat er in de memorie van toelichting niet onderstreept wordt waarom het belangrijk en relevant is om ook de sociaal zwakkeren actief te betrekken bij het maatschappelijk en politiek lokaal gebeuren.

Als repliek hierop wordt gesteld dat het inderdaad zo is dat er enerzijds een aantal 'klassieke' participatie-instrumenten in het voorontwerp staan. Dit betreffen o.a. de voorstellen van

---

2 Zie VR 2016 1305 DOC.0479/1

burgers en de volksraadpleging, wat instrumenten zijn die ook reeds in het Gemeentedecreet van 2005 vervat zaten. Anderzijds is het echter zo dat er voorzien wordt, net zoals in het Gemeentedecreet, in een algemene decretale bepaling (art. 302. §4) die volledig inspeelt op de autonomie en de ruimte biedt om alle andere vormen van participatie op te zetten.

Omdat het uiterst moeilijk is om innovatieve manieren van burgerparticipatie juridisch te verankeren, wordt volop ingezet op lokale autonomie. Vertrekkende vanuit hun eigen lokale noden en behoeften kunnen de lokale besturen inzetten op alle mogelijke vormen van participatie. Er wordt wel erkend dat dit in de memorie van toelichting verduidelijkt kan worden en dat hierbij ook beklemtoond zal worden dat alle maatschappelijke segmenten actief moeten worden betrokken.

Ten vierde worden een aantal bezorgdheden geuit inzake de sociale dienst van het OCMW en haar diensthoofd. Ten eerste vraagt men of de verantwoordelijke van de sociale dienst een personeelslid van het OCMW zal zijn en of deze persoon altijd aanwezig kan zijn op de vergaderingen van het bijzonder comité voor de sociale dienst. Daarnaast stelt men de vraag of de vertrouwelijke dossierbehandeling binnen de sociale dienst gegarandeerd blijft in geval van een eventuele gedeelde sociale dienst tussen de gemeente en het OCMW. Men argumenteert dat dit het doorbreken van de confidentiële omgang met de individuele dossiers potentieel drempelverhogend zou kunnen werken.

Vanuit Vlaamse zijde stelt men dat de verantwoordelijke van de sociale dienst blijft deelnemen aan de vergaderingen van het bijzonder comité voor de sociale dienst en bovendien kan uitgenodigd worden om deel te nemen aan de besprekingen van de raad voor maatschappelijk welzijn of van het vast bureau telkens als problemen behandeld worden die de sociale dienst aanbelangen. Dit zal verder verduidelijkt worden in de memorie van toelichting.

Met betrekking tot de vertrouwelijke dossierbehandeling blijven de maatschappelijke werkers gebonden aan het beroepsgeheim. Daarnaast krijgen de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn enkel een recht tot inzage, maar geen recht tot afschrift van de individuele steundossiers (zie art. 75). Ook op hen rust uiteraard het beroepsgeheim.

Ten slotte wijzen de armoedeorganisaties op het belang van vorming van de gemeente- en OCMW-raadsleden over welzijns- en armoedebeleid in de nieuwe bestuurlijke constellatie. Vanuit Vlaanderen wordt hier het engagement opgenomen om dit aspect mee te nemen in de vormingssessies die het Agentschap Binnenlands Bestuur zal organiseren voor de nieuwe raadsleden na de volgende lokale verkiezingen.

Wetenschappelijk onderzoek

Met voorliggend voorontwerp van decreet kiest de Vlaamse Regering voor een verdere integratie van de gemeente en het OCMW. Door met deze verdere toenadering tussen de beide rechtspersonen een eenduidige politieke en ambtelijke aansturing te verzekeren, wenst de Vlaamse Regering de beide entiteiten verder op elkaar af te stemmen om zo te komen tot een geïntegreerd lokaal sociaal beleid.

Broucker en Hondelghem (2016) geven aan dat het bestaande 'bipolair model' van lokaal sociaal beleid een uitzondering is binnen de Europese context: *"Enkel de Franse Centres communaux d'action sociale en de Luxemburgse Offices Sociaux vertonen gelijkenissen met de OCMW's. In andere landen, zoals Denemarken, Duitsland, Engeland en Nederland behoort sociale dienstverlening op het lokale niveau veelal tot de bevoegdheid van de gemeenten zelf"*.

Anderzijds onderschrijven de onderzoekers dat het bipolaire model niet betekende dat er geen nauwe band is tussen de beide entiteiten en wijzen op de bestaande politieke, financiële en personele dwarsverbanden tussen de twee rechtspersonen. Janssens en Van Dooren (2016) stellen dat de tendens tot samenwerking de voorbije decennia en jaren sterker werd en wijzen op een aantal goede voorbeelden (met name het Sociaal Impulsfonds en het decreet lokaal sociaal beleid van 2004).

Deze sterkere toenadering tussen beide bestuurlijke entiteiten zorgde voor een groeiende reflex om het lokaal sociaal beleid te gaan zien als een transversale bevoegdheid. Zo ziet men in de verplichting tot het opmaken van een gedeeld lokaal sociaal beleidsplan een reden voor de omslag in het reflecteren over de taakinvulling van het OCMW. Zo poneren Janssens en Van Dooren dat: *“Heel wat besturen kozen ervoor om de taakafspraken fundamenteel te herdenken en te streven naar een uniform en efficiënt sociaal beleid op lokaal niveau”*.

Ook het Gemeentedecreet van 2005 en het OCMW-decreet van 2008 bevatten elementen die bevorderlijk zijn voor deze evolutie. Voorbeelden hiervan zijn de faculteiten inzake het delen van personeel, een gezamenlijk managementteam, de opname van de OCMW-voorzitter in het college van burgemeester en schepenen.

Hoewel de voordelen van intense samenwerking dus algemeen erkend worden, blijkt echter dat een aantal gemeenten nog erg ver van een bestuurlijke integratie zitten. Zo zien Janssens en Van Dooren dat: *“op sommige plaatsen een OCMW-voorzitter of –secretaris een eigen ‘koninkrijkje’ gebouwd heeft en dit erg afschermt van de gemeente”*. Dit toont dat een geïntegreerde benadering van het lokale sociale beleid nog lang niet overal een politieke evidentie vormt.

Ook juridisch gezien wijzen de academici op een aantal drempels die een volledige integratie van het OCMW in de gemeente bemoeilijken. Hieraan gekoppeld wijzen Broucker en Hondeghem (2016) erop dat er nog heel wat organisatorische en juridische horden te nemen zijn in een beperkte tijdsperiode. Men verwijst hierbij in de eerste plaats naar de OCMW-wet van 1976 waarin de rechtspersoonlijkheid van het OCMW formeel geregeld wordt. Gekoppeld aan deze rechtspersoonlijkheid ziet men eventuele moeilijkheden met (federale) financieringsstromen en andere Vlaamse of federale regelgeving die verwijst naar het OCMW.

Belangrijk hierbij is echter dat voorliggend voorontwerp van decreet niet (langer) de piste van een volledige integratie bewandelt. Het voorontwerp gaat uit van een maximale integratie van de entiteiten, maar met respect voor de rechtspersoonlijkheid van beiden. Deze werkwijze laat toe dat de beide besturen op beleidsmatig en ambtelijk vlak nauwer met elkaar kunnen samenwerken zonder dat dit afbreuk doet aan de rechtspersoonlijkheid van de beide organisaties. Deze methodiek zorgt er tevens voor dat de opgeworpen belendende juridische moeilijkheden niet langer spelen.

Daarnaast zien de onderzoekers een aantal kansen om met de integratiebeweging te komen tot een slagkrachtiger en efficiënter sociaal beleidsvoering, maar anderzijds ziet men ook een aantal aandachtspunten. Zo wordt gewezen op de kans dat het cumuleren van kennis en delen van expertise leidt tot een betere kwalitatievere en meer professionele dienstverlening. Anderzijds stelt men dat er een risico is op “negatieve schaafeffecten” in de zin dat het op elkaar afstemmen van twee besturen een opstart- en permanente coördinatiekost met zich meebrengt.

Conclusie

In gevolge de gemaakte opmerkingen binnen de Armoedetoets zal het voorliggend dossier op een aantal punten aangepast en aangevuld worden. Zoals hierboven aangegeven zal de noodzaak tot het betrekken van de sociaal zwakkeren bij burgerparticipatie duidelijk beklemtoond worden in de memorie van toelichting bij het voorontwerp. Daarnaast wordt ook de rol van de verantwoordelijke van de sociale dienst verder geduid en wordt de vereiste tot vertrouwelijke dossierbehandeling duidelijker aangestipt.

Daarnaast zullen ook een aantal andere acties ondernomen worden. Gevolg gevend aan de vraag van de armoedeorganisaties tot vorming van de raadsleden m.b.t. de specifieke armoede- en welzijnsproblematiek wordt het engagement opgenomen om dit aspect mee te nemen in de vormingssessies die het Agentschap Binnenlands Bestuur zal organiseren voor de nieuwe raadsleden na de volgende lokale verkiezingen.

Ten slotte maakt de Vlaamse Regering ook werk van een geactualiseerd decreet lokaal sociaal beleid, dat de inhoudelijke contouren en vereisten van het lokaal sociaal beleid verder scherp zal stellen.

Bibliografie

- Van samenwerking naar integratie gemeente-OCMW (Broucker en Hondegem, 2016);
- Gemeente en OCMW: organiek integreren voor een beter lokaal sociaal beleid (Janssens en Van Dooren, 2016).